

2021

Handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme

For kommunene Gjøvik, Vestre Toten og Østre Toten

Innhold

1. Innledning	3
2. Definisjoner og sentrale begreper	4
3. Avvergingsplikt, meldeplikt og taushetsplikt	5
4. Handlingsrekke	6
4.1 Mulige bekymringstegn	6
4.2 Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer	7
4.3 Hva gjør jeg ved bekymring?	8
4.4 Mulige tiltak	9
5. Aktuelle telefonnummer	10
6. Nyttige lenker	11

1. Innledning

Regjeringen la i juni 2020 frem en revidert «*Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme*». Det er behov for et bredt samarbeid lokalt, nasjonalt og internasjonalt.

Gjøvik, Østre og Vestre Toten kommuner ser behov for å jobbe målretta for å forhindre at barn, unge og voksne står i fare for å bli radikalisert, bli utøvere av – eller rammet av – hatkriminalitet og voldelig ekstremisme.

Dette er en handlingsplan som gir fakta og tips om hvordan vi møter, følger opp og forebygger ekstremisme.

2. Definisjoner og sentrale begreper

Radikalisering

En prosess der en person i økende grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske eller religiøse mål. En radikaliseringsprosess som leder fram til voldelig ekstremisme kan være svært kompleks, og kjennetegnes av flere faktorer som for eksempel en kognitiv utvikling mot en stadig mer ensidig virkelighetsoppfatning. Denne virkelighetsoppfatningen oppleves etter hvert så akutt og alvorlig at voldshandlinger både er nødvendige og rettferdige.

Hatkriminalitet

Straffbare handlinger som helt eller delvis er motivert av negative holdninger til en person eller en gruppes etnisitet, religion, politiske tilhørighet, seksuelle orientering, kjønnsuttrykk eller nedsatte funksjonsevne.

Voldelig ekstremisme

Aktiviteten til personer og grupperinger som er villige til å bruke vold for å nå sine politiske, ideologiske eller religiøse mål.

Nettekstremisme

Radikalisering og voldelig ekstremisme på internett. Nettekstremisme består i å fremme ekstreme ideologier og ytringer på internett som kan rammes av straffeloven.

Avradikalisering

En prosess som under gitte forutsetninger kan føre til at en person i mindre grad aksepterer bruk av vold for å nå politiske, ideologiske og religiøse mål.

Utenforskap

Teorier om sosiale utstøtningsprosesser, hvor man i stor grad har fokus på hvordan man kan jobbe for å forhindre utenforskap.

3. Avvergingsplikt, meldeplikt og taushetsplikt

I saker som omhandler ekstremisme gjelder de samme lovverk som i alle andre saker hvor flere samarbeidspartnere er involvert. Hver enkelt medarbeider har ansvar for å sette seg inn i gjeldende regelverk om samarbeid innenfor sin stilling.

Hver enkelt må følge sin virksomhets lovverk om taushetsplikt. Alle plikter å sette seg inn i dette.

Opplysningsplikt til barnevernet gjelder som vanlig. Opplysningsplikten følger av lov om Barnevernstjenester §6-4 og tilsvarende i andre lover. Opplysningsplikten er et selvstendig og personlig ansvar.

Plikten til å avverge alvorlig lovbrudd går foran lovgivningen om taushetsplikt og viser til avvergelsesplikten (Strl. § 196):

*Med bot eller fengsel inntil 1 år straffes den som unnlater å anmelde til politiet eller på annen måte å søke å avverge en straffbar handling eller følgene av den, på et tidspunkt da dette fortsatt er mulig og det fremstår som sikkert eller mest sannsynlig at handlingen vil bli eller er begått.
Avvergingsplikten gjelder uten hensyn til taushetsplikt.*

Er du usikker på noe av dette kan du drøfte med politi eller barnevern, men det er fortsatt du som sitter med den endelige vurderingen.

4. Handlingsrekke

Nedenfor presenteres noen alternativer for hva du kan se etter og gjøre dersom du er bekymret for at en person er i en radikaliseringsprosess.

4.1 Mulige bekymringstegn

Bekymringstegn
Uttalelser/ytringer   ● Intoleranse for andres synspunkter● Fiendebilder – vi og dem● Konspirasjonsteorier● Hatretorikk● Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati● Legitimerer vold● Trusler om vold for å nå politiske mål
Interesser/ utseende/ symbolbruk   ● Appellerer til og søker etter ekstremistisk materiale på nett● Endrer utseende, klesdrakt m.m.● Benytter symboler knyttet til ekstremistiske idealer og organisasjoner● Slutter på skolen, med fritidsaktiviteter
Aktiviteter   ● Opptatt av ekstremisme på internett og sosiale medier● Deltar på demonstrasjoner og voldelige sammenstøt med andre grupper● Bruker trusler og vold som følge av ekstremisme● Hatkriminalitet● Reisevirksomhet som kan føre til økt radikaliserings og kontakt med ekstremister
Venner og sosiale nettverk   ● Endrer nettverk og omgangskrets● Omgås med personer og grupper som er kjent for ekstremisme● Omgås i grupper der det utøves trusler vold og/eller annen kriminell virksomhet● Medlem i ekstremistiske grupper, nettverk og organisasjoner.

4.2 Mulige risiko- og beskyttelsesfaktorer

	RISIKOFAKTORER	BESKYTTENDE
PERSONLIGE FAKTORER	• Marginalisert/diskriminert • Mangler tilhørighet/søkertilhørighet • Skolerelaterte problemer • Psykiske problemer • Mangler kunnskap • Traumatiske opplevelser • Søkende etter svar • Individuell sårbarhet • Betrakter seg selv som offer • Mangler selvkontroll/impulsiv	• Reflektert ungdom. • Skoleflink • Hobbyer eller aktiv i idrett • Mestringsfølelse • Robust • Opplevelse av mening • Selvtillit • Livskvalitet • God helse
FAMILIEMESSIGE FAKTORER	• Dårlig samspill i familien • Foreldre som sliter i foreldrerollen • Sosiale problemer i familien • Psykiske problemer i familien • Rusmisbruk • Fattigdom eller arbeidsledighet • Vold eller annenomsorgssvikt • Påvirkning av flerkulturelt familieliv og nettverk • Ekstreme sympatier hos venner, familie	• Ressurssterk familie • Høy sosioøkonomisk status • Støttende foreldre • God kommunikasjon og samspill
SOSIALE FAKTORER	• Lav sosial status • Mangler tilhørighet/søker tilhørighet • Marginalisert ungdom • Opplevd diskriminering • Negativ påvirkning av venner • Liten/ingen deltakelse i sosiale felleskap • Arbeidsledighet • Livsstil som omfatter kriminalitet • Utrygge sosiale arenaer	• Positiv påvirkning av venner • Er i arbeid. • Går på skolen • Deltakelse i storsamfunnet • Deltakelse i organiserte eller/ og uorganiserte aktiviteter. • Trygge sosiale arenaer
MOTIVASJONS - FAKTORER	• Mangel på fellesskap • Mangel på anerkjennelse • Spenning • Beskyttelse • Ekstremistiske forbilder • Føler at ens religion, kultur, land, nasjon m.m. er under angrep	• Felleskap • Anerkjennelse
IDEOLOGISKE OG KULTURELLE FAKTORER	• Politisk debatt – kulturell identitet • Misnøye med sosial og økonomisk urettferdighet • Legitimering og rettferdiggjøring av vold for å nå mål • Sympati for absolutte løsninger som avskaffelse av demokrati. • Konspirasjonsteorier	• Forståelse for demokrati, valgfrihet, toleranse og respekt for mangfold. • Kritisk til kilder og informasjon

4.3 Hva gjør jeg ved bekymring?

Trinn	Handling	Ansvarlig
1	Ta ansvar for din bekymring. Vurder hva du er urolig for og tenk gjennom hva du trenger for å redusere din egen uro. Søk etter kunnskap om temaet og drøft med leder, evt. rådfør deg med andre instanser. (f.eks. miljøarbeider, politikontakt, radikaliseringskontakt, SLT koordinator)	Ansatte
2	Gå i dialog med den det gjelder, evt. foresatte Ansatte som er bekymret for og / eller blir oppsøkt av ungdom «kartlegger» mulige bekymringstegn gjennom samtale . Drøft eventuelle bekymringer med leder.	Ansatte
3	Drøft bekymringen Drøft bekymringen med ledelsen og eventuelt med de faglige ressursene på arbeidsstedet. Saken kan også drøftes anonymt med lokalt politi eller kommunens radikaliseringskontakt. Det avtales hvem på arbeidsstedet som har hovedansvaret for å følge opp bekymringen videre. Dokumenter hva som skjer fra bekymring oppstår til den er avsluttet.	Ledelsen Ansatte
4	Meld bekymringen Det sendes eventuelt bekymringsmelding til barnevern og/eller politi. Vurder egen meldeplikt til barnevern, og avvergingsplikt til politiet(kap3) Er du usikker så ta kontakt for drøfting(kap 5)	Ansatte Ledelsen Barnevern Politi
5	Bekymringssamtale/avklaringsamtale/barnevernsmelding Ved bekymring kan barnevern og politiet følge opp med samtale og kartlegging. Svært alvorlige bekymringer meldes videre til PST av lokalt politi.	Politi Barnevern Foresatte PST
6	Tverretatlig samarbeid Avklar hvem som følger opp/koordinerer arbeidet. Dette avklares mellom den som melder bekymringen og den som mottar bekymringen. Lag en plan for å jobbe tverrfaglig og tverretatlig.	Aktørene på tvers av sektorene
7	Oppfølging Oppfølging av tiltakene i planen. (Se Mulige tiltak s. 8)	Aktører på tvers av sektorer Foresatte
8	Meld bekymringen til PST Ved fortsatt alvorlig bekymring meldes saken til PST av det lokale politiet hvis ikke dette er gjort tidligere.	Politi PST

4.4 Mulige tiltak

Det kan benyttes en rekke metoder, tiltak og tjenester innenfor ulike sektorer. Det er summen av den forebyggende innsatsen mot kriminalitet, hatkriminalitet og voldelig ekstremisme som gir resultater.

Samarbeid mellom tjenester og sektorer

*Felles trygghet – felles ansvar. Handlingsplan for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme (2010) foreskriver en bred forebygging som omfatter en rekke kommunale og statlige sektorer, samt privat og frivillig sektor. Dette blir klargjort enda bedre i regjeringen sin handlingsplan av juni 2014: *Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme.**

Individuell handlingsplan

Tiltak og tjenester kan med fordel samles i en individuell handlingsplan.

Dialog som metode

Dialog er en sentral metode for å forebygge voldelig ekstremisme. Dialog som metode er godt kjent fra kriminalitetsforebyggende arbeid blant barn og unge – i kommune og politi. Dialog gir gode relasjoner, forståelse og respekt, som igjen sikrer god forebygging, endring og trygghet – uten ekstremisme.

Bekymringssamtalen

I politiets møte med barn og unge u/18 år og deres foresatte har bekymringssamtalen blitt et godt verktøy for dialog. En god dialog er avgjørende for å løse konflikter og skape forståelse og tillitt. Bekymringssamtalen blir også, i en tilpasset utgave, benyttet i arbeidet for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme. Samtalene gjennomføres enten av politiet alene eller i samarbeid med radikaliseringskontakt eller andre relevante instanser, hvis hensiktsmessig. Et viktig mål med bekymringssamtalen er å sikre god oppfølging av den unges utvikling og livssituasjon.

Avklaringssamtale

For de over 18 år vil politiet gjennomføre ev avklaringssamtale. Hensikten her vil være å kartlegge situasjonen og evt treffe tiltak alene eller sammen med andre for å redusere risiko.

Megling og forsoning

Konflikter knyttet til hatkriminalitet og voldelig ekstremisme kan følges opp med megling og forsoning mellom partene gjennom konfliktråd m. m

Foreldreveiledning og nettverk

Foreldreveiledning og foreldrenettverk kan etter behov etableres lokalt, regionalt eller sentralt.

5. Aktuelle telefonnummer

Innlandet politidistrikt

Telefon 02800

Her kan du be om å bli satt over til politikontakt, radikaliseringskontakt eller PST.

Barnevern:

Gjøvik kommune: 61 18 95 60

Vestre Toten: 476 71 211

Østre Toten: 941 51 776

Barnevernvakt Gjøvik, Toten, Land: 61 18 95 44 (kl. 15.30-08.00)

Alarmtelefonen for barn og unge: 116 111

Kommunenes radikaliseringskontakt/SLT:

Gjøvik 61 18 95 00

Østre Toten 61 14 15 00

Vestre Toten 61 15 33 00

6. Nyttige lenker

Nettsiden til departementene med informasjon om radikaliserings og voldelig ekstremisme:

www.radikalisering.no

Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme:

https://www.regjeringen.no/contentassets/6d84d5d6c6df47b38f5e2b989347fc49/handlingsplan-mot-radikalisering-og-voldelig-ekstremisme_2014.pdf

Nasjonal veileder for forebygging av radikaliserings og voldelig ekstremisme:

<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/id2398051/>

Alvorlige hendelser i utdannings situasjoner- veileder:

http://www.udir.no/globalassets/upload/laringsmiljo/beredskap/udir_veileder-alvorlige-skolehend_web.pdf

Det kan skje igjen- rapport:

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/grunnskole/eidsvagutvalget/eidsvag_rapport_det_kan_skje_igjen.pdf?id=2213125

En kunnskapsportal om prosesser inn og veien ut

www.utveier.no

